

HG, een onbekende BN'er

Jeroen Corduwener:
Riemen om de kin!
-- Biografie van mr. dr. Gerrit Jan van Heuven Goedhart
Bert Bakker, €49,95.

★★★★☆

top tien

Deze week het best verkocht bij de Amsterdamse boekhandel Selexyz Scheltema.

- 1 (1) **Herman Koch**
Zomerhuis met zwembad
Anthos, €20,95.
- 2 (5) **Haruki Murakami**
1Q84 (boek drie)
Atlas, €24,95.
- 3 (6) **Kluun**
Haantjes
Podium, €17,50.
- 4 (3) **Umberto Eco**
De begraafplaats van Praag
Prometheus, €19,95.
- 5 (2) **Maarten 't Hart**
Dienstreizen van een thuisblijver
De Arbeiderspers, €19,95.
- 6 (7) **Joshua Ferris**
De naamlozen
Anthos, €19,95.
- 7 (-) **Maaike Meijer**
M. Vasalis - Een biografie
Van Oorschot, €35,00.
- 8 (-) **Laurent Binet**
Hhhh
Meulenhoff, €19,95.
- 9 (4) **Jonathan Franzen**
Vrijheid
Prometheus, €19,95.
- 10 (10) **Hans Keilson**
In de ban van de tegenstander
Van Genneep, €19,90.

ADVERTENTIE

PETER DE WIT SIGMUND
WEET WEL RAAD MET MANNEN

Adviezen voor alle moderne mannen die in de war zijn.
In de boekhandel € 9,90

www.deharmonie.nl

Gerrit Jan van Heuven Goedhart (1901-1956) behoort tot de Onbekende Bekende Nederlanders. Er mogen straten naar hem zijn vernoemd, waaronder in zijn vroegere woonplaats Amstelveen, maar de kans dat een voorbijganger weet waarom dat is gebeurd, is klein. Een verklaring is dat HG, zoals Van Heuven Goedhart bekendstond, op allerlei terreinen actief was, maar nergens erg lang. Tussen 1930 en 1950 was hij hoofdredacteur van drie dagbladen – waaronder *Het Parool* – een periode die in de oorlog werd onderbroken door enkele jaren in de illegaliteit, uitmondend in een rampzalig verlopen ministerschap vóór de bevrijding.

Maar deze aspecten van zijn stormachtige loopbaan vormen duidelijk niet de hoofdreden waarom Jeroen Corduwener zich tot de figuur Van Heuven Goedhart aange trokken voelde. Die moeten we zoeken in HG's bemoeienis met het vluchtelingenvraagstuk. Niet alleen schreef hij voor de oorlog veel over het lot van de Joodse vluchtelingen uit nazi-Duitsland, de ware bekroning van zijn leven vond hij tussen 1950 tot zijn dood in 1956 als de eerste Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties.

Corduwener heeft iets met vluchtelingen, en met de mensen die zich met hen bezighouden. Tien jaar geleden publiceerde hij het boek *Een vreemde op Justitie - Het asielbeleid van Job Cohen*, waarin hij zijn waardering uitte voor deze PvdA-staatssecretaris van Justitie. Vervolgens kwamen Corduwener en Cohen in opspraak toen bleek dat Cohens departement nog in de researchfase van het boek de zo positief ingestelde journalist een vet contract had verstrekt om onderzoek te doen naar het fenomeen van de alleenstaande minderjarige asielzoeker (ama). Resultaten van dit onderzoek doken nooit op, behalve gedeeltelijk in het boek over Cohen. Zo leek het erop dat de staatssecretaris op kosten van de belastingbetaler een hagiografie over zichzelf had besteld.

Als Cohen een PVV'er was geweest, zou het land te klein zijn geweest. Nu werd de zaak ondanks Kamervragen onder het tapijt geschoven. Cohen zweeg. Maar met de herinnering aan deze affaire in het achterhoofd stond het vertrouwen in deze auteur bij mij op de waakvlam.

Gegeven dit wantrouwen valt het resultaat mij enorm mee. Corduwener is erin geslaagd het tot nu toe gefragmentariseerd beschreven leven van HG – als verzetsman, als minister, als hoofdredacteur van *De Telegraaf*, het *Utrechtsch Nieuwsblad* en *Het Parool*, als Hoge Commissaris – samen te smeden tot een organisch geheel, en daarbij veel nieuwe feiten aan te boren. Mijn enige kritiek betreft nu juist de manier waarop Corduwener de rol van de vluchtelingen in HG's leven behandelt.

Subtiel, misschien wel onbewust, komt de nadruk steeds meer op dit facet te liggen, alsof HG al sinds zijn jonge jaren vooral hier bezig mee was, totdat het hem volledig opslokte. Maar Hoge Commissaris van de VN worden was niet zijn ultieme ambitie. Al sinds zijn gedwongen aftreden als minister in 1945 snakte hij naar een verantwoordelijke functie in de internationale politiek of diplomatie. Omdat die hem niet werd aangeboden en zijn geld op-

Gerrit Jan van Heuven Goedhart in 1949

SPAARNESTAD PHOTO

raakte, ging hij terug naar het verzetsblad dat hij tussen 1942 en half 1944 uit de luiers had helpen tillen en dat sinds mei 1945 als dagblad verscheen. Toen de regering hem uitnodigde voor het klaren van steeds meer prestigieuze diplomatieke klussen bij de Verenigde Naties, liet hij – daar kwam het op neer – de krant geleidelijk aan haar lot over. Als de VN hem een andere topfunctie dan het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen had aangeboden, had hij die ongetwijfeld ook aanvaard.

Dezelfde vertekening doet zich voor in de beschrijving van HG's vooroorlogse hoofdredacteurschap van het *Utrechtsch Nieuwsblad*. Plichtmatig vermeldt Corduwener diens journalistieke kwaliteiten, maar verder is het net alsof HG van 'keukenmeidenkrant' *Utrechtsch Nieuwsblad* een succes wist te maken door zo veel hoofd artikelen aan

een fatale uitwerking had. De inzet was een kwestie die HG als minister van Justitie rechtstreeks aanging: de bevoegdheid voormalige collaborateurs in het zojuist bevrijde zuiden van Nederland te arresteren. Groepen die zich het voormalige verzet noemden, eisten die bevoegdheid op. De minister was daar fel tegen, want het leek er meer op dat onder de geuzennaam verzet het grauw uit de riolering was gekropen om oude rekeningen te vereffenen en legaal de SS-sadist uit te hangen. Ondanks de protesten en waarschuwingen van HG zette de koningin, beïnvloed door haar aartsreactionaire adviseurs Van Houten en Somer, het toekennen van de arrestatiebevoegdheid aan 'het voormalige verzet' door. Daardoor is een onbekend aantal onschuldige arrestanten doorgemarteld of door verwaarlozing gecrepeerd.

Tegen hun tegenstander HG begonnen Van Houten en Somer, gesteund door 'het verzet in het zuiden, een geslaagde lastercampagne. Toen bijvoorbeeld bleek dat HG een regeringskoerier die naar bezet gebied zou gaan, een paar persoonlijke brieven aan zijn vrienden van *Het Parool* had meegegeven, verspreide Somer het verhaal dat de minister van Justitie de oorlogsspanningen voor privébelangen misbruikte. En dat terwijl Somer een jaar eerder het telegramverkeer tussen Engeland en de VS had lamgelegd door het versturen van letterlijk stromen huilerige telegrammen naar een minnares die hem had afgedankt. President Roosevelt moest zich er zelfs mee bemoeien.

Niettemin werkte Wilhelmina, die alles geloofde wat Van Houten en Somer haar influisterden, Van Heuven Goedhart uit het kabinet. Jaren duurde het voordat de over hem verspreide laster was weggeëbd en hij zich gerehabiliteerd kon voelen.

Voor zover Corduwener behoefte voelt aan rehabilitatie na zijn eentweetje met Cohen, heeft hij die met dit boek zeker verdiend.

In Londen trof hij in 1944 een kliek prutsers en intriganten aan

nazi-Duitsland en de Joodse vluchtelingen te wijden.

Waar Corduwener daarentegen wél – misschien ook weer onbewust – het juiste accent legt, is in de passages over de bijna acht ongelukkige maanden die HG in Londen doorbracht als minister van Justitie in het kabinet-Gerbrandy. Hij raakte hevig gefrustreerd door de ontdekking er te zijn omringd met collegaministers en ambtenaren die zich ontpopten als een kliek van prutsers en intriganten. Koningin Wilhelmina bleek een warrige, werkelijkheidsvreemde vrouw te zijn. Dat beeld riep ook Cees Fasseur in zijn biografie van de vorstin op, maar hij bagatelliseerde het belang ervan.

Corduwener betoogt dat Wilhelmina's eigengereide ingrijpen in het regeringsbeleid op één punt zelfs

GERARD MULDER